

2 Korin

Äma ätutä Pol wäpi yäpmän äpäñirä Poltä iniken mebärini yänahänkuk

1 ^{1^a} Näk Pol Anutu täjo nadäk terak Kristo Jesu täjo aposoro itat. Tänpäkañ notninpak Timoti-kät nektä man ño kudän tänpäñ Anutu täjo äbot tänpäni ämawebe Korin yotpärare-ken itkañ inta peda ärekañ. Ba intagän nämo, Anutu täjo kudupi ämawebe Grik komeken ittän kukañ unitä danikta bok peda ärekañ. ^{2^b} Eruk Anutu Nanin-kät Ekäninin Jesu Kristoken nanik orakorak ba bänep pidämtä intä terak äroton.

Anututa bänep täga man

^{3^c} Ekäninin Jesu Kristo unitäjo Anutuni ba Nani iniñoret täkäna! U butewaki mäheми-iniktä watä it nimiñirän bänep kwini terak it täkamän. ⁴Unitä komi bäräpi mebäri mebäri ahän nimiñirän bänepnin äneñi tänpidäm tañ nimik täyak. Anututä ude täñ nimik täyak unita notniye ätu komi butewaki terak kuñatnejo uwä, Anututä bänep pidäm nimik täyak udegän notniye bäräpi terak itnejo u bänepi täga tänpidäm täne. ^{5^d} Imata, Kristotä komi bäräpi mebäri mebäri nadäk täñkuko unitäjo moräki nintä terak tañi ahäk täyak. U udegän, bäräpi gänañ iritna Kristotä bänep pidäm bumta pewän ahän nimik täkañ. ^{6^e} Tänpäkañ näk ba notnaye ätu komi butewaki jop nämo nadäk täkamän. Nämo, komi butewakinin unitä in täñkentän tamiñirän bänepjin äyänjupän Anututa biñam täñkuño bänep pidäm terak it täkañ. Ba Ekäni täjo bänep pidäm ahän nimik täyak u imaka, jop nämo nadäk täkamän. Nämo, unitä täñkentän tamiñirän bänepjin tänpidäm tak täkañ. Tänpäkañ

^a 1:1 1Ko 1:1   ^b 1:2 1Ko 1:3   ^c 1:3 Efe 1:3, 1Pi 1:3; Rom 15:5   ^d 1:5 Sam 34:19; Sam 94:19
^e 1:6 2Ko 4:15

bänep pidäm ahäj tamik täyak unitä täj-kehäromtañ tamiñirän komi butewaki nintä nadäk täkamäj udegän ahäj tamiñirän nämo kwitanpän gwäk pimiñpän kuñat täkañ. ⁷Bureni notnaye, intä bäräpi u gänañ nämo api kwitanenñ yäj nadäkinik täyat. U imata, nintä komi butewaki nadäk täkamäj u inkät nin bok nadäk täkamäj unita u udegän, Ekäni täjo bänep pidäm ahäj nimik täyak u inta bok ahäj tamik täyak yäj nadäkamäj.

^{8f} Notnaye, Esia komeken komi butewaki ahäj nimiñkuko unitäjo manbiñam nadäwut yäj nadänpän ñode täwetat; Kome uken bäräpi ahäj nimiñkuko u tañi pähap, nintä täga kotanañi nämo. Unitä täñpewän api kumne yäj nadäñkumäj. ⁹Bureni täwetat. Nin kumäj-kumäñta biñam täkamäj yäj nadänpän bänepnin pena putäreñkuñ. Upäñkañ u ahäj nimiñkuko uwä nininken kehäromita nadäna äpani-inik täñpöpän Anutu kumbani-ken nanik yäpmäj akwani u kubägän nadäñ imineta ude uwä ahäj nimiñkuk. ^{10-11g} Bureni-inik, Anutu unitä kumäj-kumäj-ken nanikpän ketäreñ nipmañkuk. Ba äneñi api ketäreñ nipmañpek. Man unita nadäkinik täñpän Anutu ugän tubeñ kuñpän kuñat täkamäj. Ba inä Anutu-ken yäñapik man yäj nimiñirä äneñi api täñkentän nimek yäj nadäkamäj. Bureni, Anututä äma mäyap täjo yäñapik man nadänpän täñkentän nimiñirän ämawebe mäyaptä api käneñ. Täñkentän nimayän täyak u kañpän Anutu bänep täga man api iwetneñ.

Poltä bänep nadäwätäki nämo itkuk

^{12h} Eruk notnaye, nininta biñam ñode yäñahänpän täwetat; Bänepnintä bureni-inik ñode nadäk täkamäj; Ämawebe ätu ba in bämopjin-ken man bureni ba kudän siwoñi terakgän kuñat täkamäj. Kudän uwä Anutu-ken nanik. Uwä komeken äma täjo nadäk terak nämo täk täkamäj. Nämo, Anutu orakoraki unitäjo kehäromi terak ude täj tamik täkamäj. ¹³Nadäkañ? Man kudän täñpän tamik täkamäj uwä intä täga daniñpän nadäwä tärenañi. Man ätu käbop nämo pek täkamäj. ¹⁴ⁱ Unita nintä nininta nadäkamäj udegän in kämi api nadäwä täreneñ yäj nadätat. Apiño nintäjo mebarinin moräkigän nadäkañ. Nadäwä tärewöpän Ekäni Jesu täjo kadäni pähapken nintä Anutu iñamiken inta oretoret tänayän täkamäj udegän intä ninta oretoret kañ täñput yäj nadätat.

^{15-16j} Näk man u bänepna-ken peñkañ pengän inken päre bänep täga man täwetta yäñkut. Täñpakañ päre tabäñkañ Masedonia komeken kukta yäñkut. Uken kuñatkañ äyäjutpeñ äneñi äreñpän ätu irira in täñkentän namiñirä Judia komeken kukta nadäñkut. Eruk, in kadäni yarä ude

^f 1:8 Apos 19:23, 1Ko 15:32   ^g 1:10 2Ti 4:18   ^h 1:12 Hib 13:18, 2Ko 2:17, 1Ko 1:17

ⁱ 1:14 2Ko 5:12; Plp 2:16   ^j 1:16 1Ko 16:5-6

tabānjira oretoret kadāni yarā kaŋ tāŋput yāŋ nadāŋkut. ¹⁷Tawaŋ ude peŋkuro upāŋkaŋ jide? Tāŋnikŋarani tāŋkuk yāŋ nadākaŋ? Nāk kome tāŋo nadāk-nadāk yāpmāŋ kuŋarani unita man yānjira kubā bureni, kubā jop yāŋnikŋat tāyak yāŋ ba nadākaŋ? ¹⁸Upāŋkaŋ ude nāmo, Anututā man bureniŋān yāk tāyak unita u iŋamiken imata man bureni ba jopi bok awāhutpāŋ tāweret? Nāmo inik! ¹⁹^k Tāŋpākaŋ Anutu tāŋo nanaki Jesu Kristo, Silas Timoti-kāt nintā yāŋahāŋpāŋ tāwetkumāŋo unita nadāwut; U man bureni ba jopi bok awāhutpāŋ nāmo yāk tāyak. Nāmo, u man bureniŋān yāk tāyak. ²⁰^l Tāŋkaŋ man bureni yāk tāyak uwā ŋode; Imaka imaka Anututā tākta yāŋkehārom taŋkuko u kudup Jesu Kristo terak bureni ahāŋkuŋ ba kāmi imaka, api ahāneŋ. Mebāri unita Anutu tāŋo manbiŋam nadāŋpāŋ Jesu Kristo terak bureni-inik yāŋ yāŋkaŋ Anutu iniŋoret tākamāŋ. ²¹⁻²²^m Tāŋpākaŋ Anutu unitā in ba nin bok tāŋ-mehamtaŋ nimiŋirān Kristo terak yeŋ tāpāneŋpāŋ it tākamāŋ. Initāgān nin inita biŋam yāpmāŋ danipāŋ wāren kehāromi-inik tāŋkuk. Ude tāŋpāŋ imaka tāgatāga kāmi yāpmākta peŋ nimani u bureni-inik api nimek yāŋ niwoŋārekta Kudupi Munapik bānepnin-ken peŋkuk.

Pol imata Korin kome bārāneŋ nāmo kuŋkuk?

²³ⁿ ŋode tāwerira Anututā nākŋo man tāŋkehārom tāwayāŋ; Korin āmawebe inken nāmo āreŋkuro uwā āreŋjira nabāŋpāŋ māyāk nadāneŋ yāŋpāŋ nāmo āreŋkut. ²⁴^o Ninā intāŋo nadākinikjin kaŋiwarani ude itta nāmo nadākamāŋ. Nāmo, nadākinikjin u kehāromi itak yāŋ nadākamāŋ. Tāŋ, nintāŋo gārip bureni uwā intā bānep oretoret terak kaŋ kuŋarut yāŋpāŋ unita tāŋkentāŋ tamik tākamāŋ.

2 ¹^p Mebāri unita nadāk ŋode peŋkut; Kuŋjira nadāŋ bārāp āneŋi api tāneŋo unita nāmo api kwet yāŋ nadāŋkut. ²Inken āreŋpāŋ tāŋpewa bārāpi butewaki nadāneŋo uwā netātā āyāŋutpāŋ nākŋo bānepnawā tāŋpidām tāwek? Nāmo, in kuduŋtagān bārāpi nadāneŋo uwā jide tāŋpāŋ bānepnā tāŋpidām tāneŋ yāŋ nadāŋkut. ³Ude nadāŋkuro unita inken nāmo āreŋkaŋ manbiŋam komi nikek in yāpān tāgawāpāŋ tepmakta intājukun u kudān tāŋpāŋ tamiŋkut. Inken āreŋpāŋ āmawebetā tāŋkentāŋ namiŋirā bānep oretoret tānaŋipāŋ tāŋpewa butewaki nadākta nāmo nadāŋkut. Nāmo, bureni nadāk tāyat uwā ŋode; Nākā oretoret terak irira in udegān oretoret terak itneŋ. ⁴^q Notnaye, manbiŋam u jop nadāŋ nāmo kudān tāŋ tamiŋkut. Nāmo, bānepnaken āgekot pāhap ahāŋ namānpāŋ konām terak kudān tāŋ tamiŋkut. U bārāpi tamikta nāmo, u ninta gāripī pāhap nadāŋ nimik tāyak yāŋ nadākta kudān tāŋkut.

^k 1:19 Apos 18:5   ^l 1:20 Rev 3:14   ^m 1:22 1Jo 2:27; Efe 1:13-14, 2Ko 5:5; Rom 8:16-17

ⁿ 1:23 Rom 1:9, 2Ko 11:31   ^o 1:24 1Pi 5:3   ^p 2:1 1Ko 4:21, 2Ko 12:21   ^q 2:4 Apos 20:31

Momi pekpek täño man

⁵ Eruk, notjinpak bäräpi namiŋkuko ukeŋonita täwera nadäwut. Bureni, äma waki täŋkuko u bäräpi näka bumik namiŋkuko upäŋkaŋ bäräpi bureni intä terak äronkuk. Upäŋkaŋ unita man jäpi yäkta nämo nadätat. ⁶ Nämo, näk komi ätukät nämo yäpuräräret. Waki täŋkuko unitäño kowata in mäyaptä täŋ imiŋkuŋo u täga. ⁷ Unita apiŋo momini peŋ imiŋpäŋ bänepi täŋpidäm taŋ imikot, butewaki pähap nadäŋpäŋ bänepi pewän putärekinik täŋpekta. ⁸ Bureni peŋ täwetat; In kudän säkgämän täŋ imiŋirä näka bureni nadäŋ namikinik täkaŋ yäŋ kaŋ nadäwän.

⁹ Täŋpäkaŋ manbiŋam kudän täŋ tamiŋkuro uwä bänepjin täŋ-yabäkta kudän täŋkut. Näkŋo jukuman u kudup täga buramineŋ ba nämo buramineŋ u nadäwa yäŋkaŋ kudän täŋkut. ¹⁰ Nadäkaŋ? Intä äma unitäño momi peŋ imiŋirä näk imaka, unitäño momi täga api peŋ imet. Täŋkaŋ äma unitä waki u ba u täŋ namiŋkuko inta yäŋpäŋ unitäño momi Kristo iŋamiken uku peŋ imiŋkut yäŋ nadäwut. ¹¹ Äma unita butewaki nämo nadäŋ imiŋitna Satantä täŋ-nikŋatpäŋ äma uwä inita biŋam yäpeko unita ude täwetat. Satan täño mebärini u nadäna tärekaŋ.

Topmäk-topmäk kodaki täño piä äma

¹² Täŋpäkaŋ Kristo täño Manbiŋam Täga yäŋahäkta Troas komeken kuŋpäŋ Ekänitä piäni uken täkta kädet uku täwit namiŋirän kaŋpäŋ nadäŋkut. ¹³ Ude kaŋpäŋ nadäŋkuro upäŋkaŋ Taitusta wäyäkŋewa wawäpäŋ nadäwätäk pähap täŋkut. Nadäwätäk täŋpäŋ Troas nanik äbot täŋpani in itkot yäŋ yäwetpeŋ Masedonia komeken kuŋkut.

¹⁴ Upäŋkaŋ Anutu bänep täga pähap nadäŋ imik täyiwa! U imata, u intäjukun it nimiŋpäŋ Kristo täño piäni täkta täŋkentäŋ nimiŋirän täga täk täkamäŋ. Uwä ŋode bumik; Komi ämatä päŋku iwankät ämik täŋkaŋ yärepmitpäŋä intäjukun ämanikät äneŋi oretoret bumta täŋtän eŋiken ämneŋ. Udegän intäjukun ämanintä täŋkentäŋ nimiŋirän Kristo täño manbiŋam kábäŋi säkgämän ude komeni komeni piäŋ wädäŋ yäpmäŋ kuŋirän unitäño mebäri nadäk täkaŋ. ¹⁵ Bureni, manbiŋam yäŋahäwani ninä Anututä peŋ niwerirän Kristo täño kábäŋi säkgämän yäpmäŋ kuŋat täkamäŋ. Täŋitna unitäño kábäŋitä äma irit kehäromita biŋam ba äma geŋi wakita biŋam u bämopi-ken piäŋ wädäk täyak. ¹⁶ Geŋita biŋam täŋpanitä nin piäŋ nadäŋirä kumbani kábäŋ bumik täŋirän tämapu täk täkaŋ. Täŋ, irit kehäromita biŋam täŋpanitä nin piäŋ nadäŋirä irit säkgämän täño kábäŋ ude piäŋirän wädäŋ nadäk täkaŋ. Täŋpäkaŋ piä

[†] 2:5 1Ko 5:1   [§] 2:9 2Ko 7:15, 10:6   [‡] 2:11 Luk 22:31   [¶] 2:12 Apos 14:27, 1Ko 16:9

[•] 2:13 Apos 20:1   [∗] 2:15 1Ko 1:18   [×] 2:16 Luk 2:34, 2Ko 3:5-6

u täkta kehäromi nitek netä? Kubä nämo itak! ^{17y} Äma mäyaptä monen yäpämäkta Anutu täjo man jop yäj äwaräkukgän täk täkañ. Upänkañ ninä ude nämo täk täkamäj. Nämoinek, Anututä niniñ kirewani unita iñamiken, Kristo täjo piä watä ämaniye ude bänep siwoñi terak yänahäk täkamäj.

3 ^{1z} Man udewani yänitna yänbiñam-biñam äneñi yäkañ yäj nadäkañ? Ba ninta ñode käwep nadäk täkañ; Polkät noriye uwä äma jopi. Mebärini niwoñärektä man kudän äbot täñpani täjo intäjukun ämatä kudän täj yämani u yäpmäj kuñatta bitnäk täkañ. Ude nadäk täkañ? Ba man kudän täwani udewani kudän täj niminayäj yäj nadäkañ? Ude nämo! Äma mäyaptä man kudän udewanita nadäwä ärowani täk täkañ upänkañ nin ude nämo. ^{2a} Imata, inä nintäjo man kudän udewani, bänepnin-ken kudän täwani. Bänepjin sukurenpäñ Anututa nadäkinik täñkuño unitä nin äma jidewani u siwoñi yänahänjirän ämawebe kuduptä kañpäñ nadäk täkañ. ^{3b} Uwä ñode kañpäñ nadäk täkañ; Inä man kudän Kristotä ini kudän täwani bumik, nintä piä täñkumäjo unitäjo bureni. Täñkañ uwä äma keritä mobä terak kudän täwani nämo, uwä Irit Mähemi täjo Munapikitä äma bänepi-ken kudän täwani.

^{4c} Piänin unita nadäkinik täkamäj. Imata, Kristotä piäni u täkta täñkehäromtañ nimiñirän Anututä kawän tägak täyak. ⁵ Bureni, nininken kehäromi ba nadäk-nadäk terak piä u täga täk täkamäj yäj yänañi nämo. Nämo, kehärominin uwä Anutu-ken nanik. ^{6d} Anutu ini uwä topmäk-topmäk kodaki täjo watä piä täkta kehäromi nimik täyak. Topmäk-topmäk kodaki uterak ämawebe Anutu-kät bänep kubägän täga itneñ. Täñpäkañ topmäk-topmäk uwä бага man kudän täwani uterak yengämä pewani nämo, u Munapik täjo kehäromi terak yengämä pewani. Baga man kudän täwani unitä kumäj-kumäj kädet irepmitta nämo täñkentäj nimik täyak. Täñ, Munapik uwä irit bureni pewän ahäk täyak.

^{7-8 e f} Baga man uwä mobä pipiyäwani terak kudän täwani u Ekäni täjo peñyänek ba kehäromi nitek ahänjuk. Unitä täñpewän Moses täjo iñami-dapun ägo paki-inik weñkuko paorayäj täñjukopänkañ ämawebetä pen ugän känäñi nämo täñjuk. Eruk, бага man, mähemiye kumäj-kumäñta biñam yepmañpani unitä peñyänek ba kehäromi udewani nitek ahänjuk. Täñ Kudupi Munapik täjo watä piä ämaniyetä peñyänek ba kehäromi jidewani nitek upäj api käneñ? U peñyänek säkgämän kehäromi-inik, kädet biani täjo irepmit-inik täñpani u api

^y 2:17 2Ko 1:12, 1Pi 4:11   ^z 3:1 2Ko 5:12; Apos 18:27; Rom 16:1   ^a 3:2 1Ko 9:2

^b 3:3 Kis 24:12; Jer 31:33; Ese 36:26-27   ^c 3:4 2Ko 2:16   ^d 3:6 Jer 31:31, 1Ko 11:25; Jon 6:63; Rom 7:6   ^e 3:7 Kis 34:30   ^f 3:8 Gal 3:2,5

känej! ^{9g} Ba Anututa watä piä täktäk kädet biani, ämawebe mankenta biñam yepmak täyak u peñyäjek ba kehäromi nitek ahäjnkuk. Täñ piä unitä ämawebe Anutu iñamiken momini nämo yepmak täyak unita jide yänayäj? Uwä ñode; Piä u säkgämän-inik, Ekäni täño kehäromi ba peñyäjek ikek! ^{10h} Bureni, ämawebetä бага man unita nadäjñirä säkgämän täñkuko upäjñkañ imaka säkgämän-inik, kehäromi pähaptä ahäjñirän apiño imaka biani unita nadäjñitna äpani, peñyäjeki nämo täk täyak. ¹¹ U imata, бага man, imaka kadäni keräpi itta yäwani u peñyäjek ba kehäromi nitek ahäjnkuk. Täñ imaka tärek-täreki nämo itta yäwanitä peñyäjek ba kehäromi jidewani nitek? U inipärik kudupi kubä!

¹² Eruk nin peñyäjek bureni u nämoinik api paoreko unita nadäkinik täkamäj unita unitäño manbiñam täñmun-unun terak nämo, bätakigän yäjähäk täkamäj. ¹³ⁱ Nin Mosestä täñkuko ude nämo täk täkamäj. Ägo iñami dapun-ken weñkuko u nämo paorirän tektä iñami-dapun täñpipiñkuk, Isrel ämawebetä nadäk-nadäki imaka kadäni keräpi-tagän peñyäjekta yäwani uterakgän penej yäjñpäñ täñpipiñkuk. ^{14j} Täññirän Isrel ämawebe täño nadäk-nadäki mobä ude äworeñkuko unita peñyäjek unitäño mebäri nämo kañpäñ nadäwä tumbuñ. Täñpäñ topmäk-topmäk biani unitäño man daniñpäñ nadäk täk täkañ upäjñkañ pen, mebäri kwawak nämo kañpäñ nadäk täkañ. Tek u pen iñami-dapun ba nadäk-nadäki täñpipiñ itak bumik. Bureni, u nämo wärämurani. Nämo, äma kubätä Kristota nadäkinik täñpäñ kwasikorirän uyaku Anututä tek u täga wärämutek. ¹⁵ Täñkañ apiño imaka, Moses täño бага man u daniñpäñ nadäk täkañ upäjñkañ tek unitä bänep nadäk-nadäki-ken uwäk täññirän mebäri nämo nadäwä tumäk täkañ. ^{16k} Täñpäkañ äma kubäkubätä bänep nadäk-nadäki Ekänikengän peñirä eruk tek u wärämüt yämik täyak. ^{17l} Täñpäñ Ekänita yäyak uwä Munapik ubayäj. Ekäni täño Munapiktä äma kubäken irirän eruk äma u бага man täño topmäk-topmäk terak nämo it täyak. Bureni, Anutu dubini-ken kukta imaka kubätä käderi wari nämo itpipitak. ^{18m} Unita notnaye, nadäkinik täñpani nininta ñode yäwa; Tek unitä nintäño iñam-dapunin nämo uwäk täyak. Nämo, Ekäni täño peñyäjek ba täktäki säkgämän u kañpäñ nadäkinik täk täkamäj. Ude täñpäñ nintä terak Ekäni ini peñyäjek kudäni ba täktäki u yäpurärätpäñ yäpurärätpäñ peñirän ini bumik äworeñ itkamäj. Täñpäkañ Ekänitä ude täñ nimiñ itak. Täñ Ekäni uwä Munapik ubayäj.

Imaka säkgämän käbot jiburani gänañ itak

4 ¹ⁿ Anututä orañ nimiñpäñ piä u nimiñkuko unita bänepnin nämo pena putärek täkañ. Nämo, ehutpäñ täk täkamäj. ^{2o} Täñpäñ kudän

^g 3:9 Lo 27:26; Rom 1:17, 3:21 ^h 3:10 Kis 34:29 ⁱ 3:13 Kis 34:33-35 ^j 3:14 Rom 11:25

^k 3:16 Rom 11:23,26 ^l 3:17 Jon 8:32,36; Rom 8:2; Gal 5:1 ^m 3:18 Kis 16:7, 24:17

ⁿ 4:1 2Ko 3:6 ^o 4:2 2Ko 2:17, 1Te 2:5, 1Ko 1:18

waki mäyäk ikek, ämatä käbop ták tákaŋ u mäde ut yämik tákamäj. Nin täŋyäkŋarani nämo ták tákamäj, ba Anutu täŋo mankät jop mankät bok nämo awähut tákamäj. Nämo inik, Anutu injamiken man bureni inŋit-inik täŋpän kwawak yänjahäk tákamäj. Ude ták tákamäj uwä ämawebetä nibänpän nadänkaŋ bänepitä kädet siwoŋi iwatkaŋ yän nadäwut yänpän ták tákamäj. ³Bureni, äma ätu dapuri itpipiwanitä Manbiŋam Täga nintä yänjahäk tákamäj unitäŋo mebäri nämo nadäwä tumäk tákaŋ. Eruk, äma ude wani uwä pewä paotta biŋam täŋpani yän nadäwut. ^{4p} Komen ämawebe täŋo anutu waki unitä nadäk-nadäki uwäk täŋpipiŋirän Manbiŋam Täga täŋo peŋyäneki ahän yämik täyak uwä täga nämo kaŋpän nadäk tákaŋ. Manbiŋam Täga unitä Kristo täŋo peŋyänek ba kehäromi u yänjahäk täyak. Täŋkaŋ Kristo ini uwä Anutu udegän-inik. ^{5q} Bureni-inik täwetkamäj; Manbiŋam yänjahäk tákamäj uwä ämawebetä wäpnin yäpmän akukta nämo ták tákamäj. Nämo inik! Nin ŋode yänjahäk tákamäj; Jesu Kristo u Ekäni-inik itak. Täŋpakaŋ Jesu unitä wäp biŋam yäpän yänpän intäŋo watä piä ämajije ude itkaŋ täŋkentän tamik tákamäj. ^{6r} Anututä bian ŋode yänkuk; Bipmän urani gänaŋ peŋyänek ahäwän! Eruk Anutu unitägän iniken peŋyänek bänepnin-ken pewän ahäk tákaŋ. Peŋyänek unitä nadäk-nadäknin kwawak piräreŋirän Anutu täŋo täktäki ba kehäromi Kristo terak itak u kwawak kaŋpän nadäk tákamäj.

^{7s} Upänkaŋ piä ták tákamäj uwä ninin-tägän täga tänaŋi nämo. Unita imaka säkgämän-inik inŋit tákamäj uwä käbotinik jiburani gänaŋ inŋit tákamäj bumik. Ude unitä kwawak ŋode niwoŋäretak; Manbiŋam unitäŋo kehäromi pähap u ninken nanik nämo, u Anutu-ken nanik. ^{8t} Komeni komeni bäräpi mebäri mebäri yabän ahäk tákamäj upänkaŋ bäräpi unitä nin nämo uyiŋ-jakŋit tákaŋ. Nadäwätäk ták tákamäj upänkaŋ bänepnin nämo pena putärek tákaŋ. ⁹ Ämatä iwan täŋ nimik tákaŋ upänkaŋ Anutu nämo nipmak täyak. Ämatä nidäpmän-pewä mak tákamäj upänkaŋ gwäk pimiŋpän pen kuŋat tákamäj. ^{10u} Kepma kepma gupnintä komi bäräpi Jesutä nadänpän kumbuko udegän nadänpän kotak tákamäj. Upänkaŋ jop nadän nämo kotak tákamäj. Nämo, ämawebetä gupnin terak Jesu, kodak taŋpeŋ akuŋkuko unitäŋo kehäromi kwawak ahänjirän kakta komi bäräpi u nadänpän kotak tákamäj. ^{11v} Bureni, kodak itkamäj upänkaŋ kepma kepma Jesu täŋo piä terak kumän-kumän-ken it tákamäj. Ude iritna Jesu Kristotä gupnin kumäkta yäwani u täŋ-kehäromtaŋ nimik täyak unitä Jesu uwä kehäromi nikek itak yän kwawak yänjahäk täyak. ¹² Unita ŋode täwetat; Manbiŋam yänjahäk tákamäj uniterak kumän-kumäŋtä ninken ahäk täyak upänkaŋ piänin uterak inken irit säkgämän ahäk täyak.

^p 4:4 Efe 2:2; Kol 1:15; Hib 1:3   ^q 4:5 2Ko 1:24   ^r 4:6 Stt 1:3; Ais 9:2, 2Ko 3:18   ^s 4:7 2Ko 5:1
^t 4:8 2Ko 1:8, 7:5   ^u 4:10 1Ko 15:31   ^v 4:11 Rom 8:36

13^w Anutu täño man kudän täwani terak äma kubätä ñode yänjuk; Näk nadäkinik täñkuro unita man yänjahänkut. Eruk, nintä bänep nadäk-nadäk udegän injt takamäj. Nin nadäkinik takamäj unita manbiñam yänjahäk takamäj. 14^x Imata, nin ñode nadäk takamäj; Anutu, Ekäni Jesu Kristo kumbani-ken nanik yäpmäj päñaku teñkuko unitä nin imaka, Jesu-kät bok api yäpmäj päñaku nipmañpek. Täñjirän inkät ninkät bok injamiken api itne. 15^y Unita ñode yäwa; Komi bäräpi nadäk takamäj u in täñkentäj tamikta nadäk takamäj. Ba uterak Anutu täño orakorakitä ämawebe mäyap-ken weñ parirän ämawebe u bänep täga pähap iwetpäñ Anutu wäpi biñam iniñ oretinik api täneñ.

Kunum gänañ iritta gup

16^z Mebäri unita bänepnin nämoinik pena putärek täkañ. Komegupnin uwä putärek täkañ upänkañ Ekänitä bänepnin uwä kepma kepma täñkodaktañ nimik täyak. 17^a Komi bäräpi täpuri, apiño-tagän yäwani nadäk takamäj unitä imaka säkgämän-inik, tärek-täreki nämo kubä api pewän ahäj nimek yän nadäk takamäj. Imaka säkgämän u komi apiño nadäk takamäj u irepmit-inik api täñpek. 18^b Unita imaka dapunintä känäñi uterak nämo, imaka dapunintä nämo känäñi uterak kakinik täk takamäj. Imaka dapunintä täga känäñi u kadäni keräpi-tagän api itneñ. Upänkañ imaka nämo känäñi uwä tärek-täreki nämo, pen api it yäpmäj ärowek.

5 1^c Bureni ñode nadäkamäj; Komegup, eñi waki kome terak ño it takamäj u wawänä kunum gänañ Anutu-ken nanik eñi paot-paori nämo ba äma keritä täñpani nämopäj wädäna ärowäpäñ api itne. 2^d Upänkañ kome terak ño itkañ eñi kodaki, kunum täño gup nitek u jide täñpäñ bäräñeñ wädäna äroneñ yän nadäñpäñ yänkähän-kähän yäñtäñ kuñat takamäj. 3^e U imata, eñi kodaki u wädäna ärowäpäñ moräj, apiño kuñat takamäj ude nämo api kuñatne. Nämo, u gup bureni nitek api kuñatne. 4^e Täñpakañ komegup, kome ñonitäño eñi waki nitek kuñatkañ bäräpi pähap nadäñpäñ yänkähän-kähän yäk takamäj. U imata, komegup yänopmäñpäñ jop mañpä-kukta nämo nadäk takamäj. Nämo, nin kunum täño gup, komegup punin terak wädäna ärokta gäripi nadäkamäj. Ude täñitna imaka irit kehäromi nitek unitä imaka paotta yäwani api uwäktän morewek. 5^f Nadäkañ? Anututä ini irit kehäromi u yäpmäk-tagän iwoyäñpäñ nipmañkuk. Täñpäñ irit u bureni-inik api tamet yän niwoñärektä Kudupi Munapiki intäjukun niniñ kireñkuk.

6^g Mebäri unita bänep pidäm terak batakigän kuñat takamäj. Upänkañ ñode imaka nadäk takamäj; Komegup ño nitekä, Ekänitä ini komeken

^w 4:13 Sam 116:10   ^x 4:14 1Ko 6:14   ^y 4:15 2Ko 1:3-6   ^z 4:16 Efe 3:16

^a 4:17 Rom 8:17-18   ^b 4:18 Kol 1:16; Hib 11:1-3   ^c 5:1 2Ko 4:7, 2Pi 1:13-14

^d 5:2 Rom 8:23   ^e 5:4 1Ko 15:53-54   ^f 5:5 Rom 8:16,23   ^g 5:6 Hib 11:13-16

dubini-ken-inik nämo itkamäj. ^{7h} Unita apiŋo, imaka bureni unita nadäkinik tänpäj kuŋat täkamäj. U kwawak irirän kaŋiwattäj nämo kuŋat täkamäj. ⁸ⁱ Upänkaŋ äneŋi ŋode yäkgän tänpa; Kumäkta nämo umuntak täkamäj. Nämo, gäripnin taŋi uwä komegup ŋo peŋpäj Ekäni-kät itta nadäk täkamäj. ^{9j} Tänpäkaŋ komegup ikek itnayäj täkamäj ba komegup peŋpäj Ekäni-kät itnayäj täkamäj upänkaŋ nadäk kehäromi-inik ŋode pek täkamäj; Ekäni täŋo gärip terakgän kuŋaritna gäripikaŋ nadäwän. ^{10k} U imata, Kristotä nin yäpmäj danikta kuduŋtagän inŋamiken api ahäne. Ahänitna komegup ikek itkaŋ kudän täk täkamäj, täga ba waki, uterak kowata nimikta yäwani u api nimek.

Anutu-kät not tänpäj kuŋat-kuŋat

^{11l} Ekänitä ude api tänpäko uwä umuri pähap. Unita nadäna tärewäpäŋ ämawebetä udegän nadäkot yänpäj gwäk pimiŋpäj yäwetgän yäwetgän täk täkamäj. Täŋitna nin täŋo mebärinin uwä Anututä kwawakinik kaŋpäj nadäj moretak. Täŋ, inä jide? Bänepjintä ninta jide nadäk täkaŋ? Siwoŋi täkaŋ yäj käwep nadäj nimik täkaŋ? ^{12m} Notnaye, ude yänjira iniken gupi äneŋi jop nadäj yäpmäj ärokaŋ yäj nadäneŋta! Ude nämo, mebäri ŋodeta yäyat; Intä ninta gärip bureni nadäj nimut yänpäj man udewä täwetat. Ninta ude nadänpäj äma tänyäkŋarani täŋo jopman täga api utneŋ. Äma uwä äma bänepi-ken jide pätak unita nadäwätäk nämo täk täkaŋ. Äma gupitagän, dapuritä kak täkaŋ unitagän nadäwä ärowani täk täkaŋ.

¹³ Äma uwä ninta yänŋuŋuŋ man yäk täkaŋ yäj yäk täkaŋ. Täga, ini yäk täkot! Upänkaŋ man yänŋahäk täkamäj u Anutu wäpi yäpmäj ärokta yänŋahäk täkamäj. Täŋ, nadäna tumbäpäŋ kuŋat täkamäj uwä inta yänpäj kuŋat täkamäj. ¹⁴ Imata, Kristotä bänep iron pähap niwoŋäreŋkuko unitä peŋ niwerirän piäni täk täkamäj. Iron pähap täŋkuko u ŋode kaŋpäj nadäkinik täkamäj; Äma kubätä ämawebe kuduŋtagänta yänpäj kumbuk. Ude täŋkuko unita ämawebe kuduŋtagän u bok kumbumäj bumik. ¹⁵ⁿ Täŋkaŋ kuduŋtagänta yänpäj kumbuko unita ämawebe iritta biŋam uwä pen inita nadäwätäk tänpäj nämo kuŋatneŋ. Nämo, u äma täŋkentäj yämikta kumänpäj kodak täŋkuko unitäŋo wäpi biŋam oraŋ imiktagän nadänpeŋ kuŋatneŋ.

¹⁶ Unita apiŋo nin ämawebe gupi-tagän, kome täŋo nadäk terak nämo yäpmäj danik täkamäj. Täŋ, bian ninä äma täŋo nadäk terak Kristo kaŋpäj nadäk täk täŋkumäŋo upänkaŋ apiŋode uwä nämo! ^{17o} Apiŋo ŋode kaŋdäkŋek täkamäj; Äma kubä Kristo terak kwasikot täyak uwä

^h 5:7 1Ko 13:12   ⁱ 5:8 Plp 1:23   ^j 5:9 Kol 1:10, 1Te 4:1   ^k 5:10 Sav 12:14; Rom 2:16, 14:10

^l 5:11 2Ko 4:2   ^m 5:12 2Ko 3:1, 1:14   ⁿ 5:15 1Ti 2:6; Rom 14:7-8   ^o 5:17 Rom 8:1,10; Gal 6:15; Ais 43:18; Rev 21:5

Anututä äma u tänpewän mebärini inipärük kubä täyak. U imaka biani pewän paoräpäñ imaka kodaki korewani. ¹⁸ U Anutu kubä-tägän täk täyak. Nin unitäño iwan itkumäño upänkañ Kristo terak Anututä tänpewän inikät bänep kubägän it täkamäj. Tänpäñ äma ätutä inikät bänep kubägän udegän itta piä ño nimiñkuk. ¹⁹ Unita manbiñam ñode yäñahäñpäñ yäwet täkamäj; Anututä Jesu terak komen ämawebe inikät bänep kubägän itta piä täñkuk. U momini peñ yämiñpäñ momi unita wari nämo nadäk täyak. Tänpäkañ Anutu-kät ämawebe bämopi-ken bänep kubägän pewä ahäk-ahäk täño manbiñam u nintä yäñahäkta ketnin terak peñkuk.

²⁰ Unita Kristo täño meni jinom yäpmäñpäñ mani yäñahäk täkamäj. Yäñahäk täkamäj uwä Anututä ini ämawebeta gera yäyak ubayäñ. Kristotä iniken man kehäromigän ñode yäñahäk täkamäj; Bänepjin äyänjutkañ Anutu-kät bänep kubägän itpäñ kañ kuñarut! ²¹ Nadäkañ? Kristo u momi nämo upänkañ Anututä nin täñkentäj nimikta tänpewän momi äma bureni äworeñkuk. Ude täñkuko u ñodeta; Nintä Kristo-kät kwasikotpäñ ini Anutu ude, siwoñi kudupi äworekta täñkuk.

6 ¹ Unita notnaye, Anutu-kät piä bok tänpäni nintä man kehäromigän ñode täwetkamäj; Watä ket itpäñ kañ kuñarut! Anutu täño orakoraki yäpuño unitäño bureni nämo pewä ahäneñta! ² Anututä unita yäñkuko u ñode nadäwut;

Orañ tamikta kadäni näkña nadäñkut-ken uken nadäj tamiñkut.

Intä imaka umuri kubä irepmitta täñkentäj tamiñkut yäk. Ais 49:8

Notnaye, man unita ñode täwera nadäwut; Orañ tamikta kadäni iwoyänkuko uwä apiño. Unita apiñowä uken tubeñ kuñirä waki keriken nanik kañ ketäreñpäñ tepmanpäñ!

Poltä bäräpi mäyap kotañkuk

³ Nin ämatä nibäwä waki tänpäpäñ piä täk täkamäj ñonitä tänpewän Anututa bitnäneño ba momi-ken mäneño udetä gwäk pimiñpäñ kudän siwoñigän täk täkamäj. ⁴ Bureni, imaka kuduptagän ahäj nimik täkañ uterak nin Anutu täño piä watä ämaniye bureni yäj yäwoñäre k täkamäj; Komi bäräpi ba umun mebäri mebäri terak itpäñ nämo kwitak täkamäj. ⁵ Ekäni täño piäta yänpäñ ämatä pärip-päriptä nidäpmäñpäñ komi eñiken nipmak täkañ. Ba iwantä nin itgwäjñpäñ nidäpmäkta täk täkañ. Ba piä, woñ imätpäñ täk täkamäj. Ba dämpmon kodak, nakta jop it täkamäj.

¶ 5:18 Rom 5:10 ¶ 5:19 Rom 3:23-25; Kol 1:19-20 † 5:21 Jon 8:46; Hib 4:15; Gal 3:13, 1Ko 1:30; Plp 3:9 § 6:1 2Ko 5:20 † 6:2 Luk 4:19-21 † 6:4 2Ko 4:2 † 6:5 2Ko 11:23-27

6^w Tānpākaŋ tāktāknin uwā, siwoŋi kudupi kuŋat tākamāŋ. Ba nadāk-nadāk tāga iŋit tākamāŋ. Kokwawak bārāneŋ nāmo tānpāŋ āma oraŋ yāmik tākamāŋ. Kudān udeyani terak nin Anutu tāŋo piā watā āma bureni yāŋ yāwoŋārek tākamāŋ. Ninā Kudupi Munapik tāŋo kehāromi terak kuŋat tākamāŋ. Ba bānep iron tāktāk kādet bureni iwāt tākamāŋ. 7^x Tāŋkaŋ man bureni-gānpāŋ yāŋahāk tākamāŋ. Ba Anutu tāŋo kehāromi terak piā tāk tākamāŋ. Tāŋ, iwan tāŋo kehāromi yāpmāŋ āpākta āmik tāŋo tuŋum ketnin kukŋi kukŋi iŋit tākamāŋ uwā kudān siwoŋi u. 8 Tāŋitna āma ātu oraŋ nimiŋirā ātutā wāpnin yāpmāŋ āpāk tākaŋ. Ātu niniŋ oret tākaŋ, ātu yāŋārok niwet tākaŋ. Ātutā tānyākŋarani āma yāŋ nadāk tākaŋ upāŋ nāmo, man bureni gān yāk tākamāŋ. 9^y Āma māyaptā piā ude tāŋpani yāŋ nadāŋ nimik tākaŋ upāŋkaŋ nadāwā āpani tāk tākaŋ. Āmatā ninta kumbani ude nadāk tākaŋ upāŋkaŋ nāmo, kodak itkamāŋ! Nidāpmāŋpāŋ niwāt kirek tākaŋ upāŋkaŋ nāmo kumāŋkamāŋ. 10^z Butewaki nadāk tākamāŋ upāŋkaŋ bānep oretoret terak it tākamāŋ. Āma jāwāri it tākamāŋ upāŋkaŋ āma māyap tāŋkentāŋ yāmik tākamāŋ. Tuŋumta wāyākŋek tākamāŋ upāŋkaŋ tāŋbumbum pāhap ikek it tākamāŋ.

11 O Korin nanik notnaye, man ba nadāk kubā kābop nāmo pek tākamāŋ. Nāmo, inta gāripi-inik nadāŋpāŋ nintāŋo nadāk kudup kwawak yāŋahāŋpāŋ tāwet tākamāŋ. 12 Nin gāripi taŋi nadāŋ tamik tākamāŋ upāŋkaŋ ninta udegān nāmo nadāŋ nimik tākaŋ. 13^a Nadākaŋ? Man tāwetat ŋo, in āpetnaye nanaknaye bureni unita tāwetat. Unita nintā gāripi nadāŋ tamik tākamāŋ udegān gāripi nadāŋ nimik tākot.

Siwoŋi-kāt wakikāt not tāga nāmo tāden

14^b Notnaye, ŋode tāwera nadāwut; Nadākinik tāŋpani intā āma nadākinik nāmo tāŋpani-kāt imaka kubā tākta bānep kubāgān nāmo tāneŋ. Ude tāga tānaŋi nāmo. In mebāriŋin inigān inigān. Jide nadākaŋ? Siwoŋi-kāt wakikāt not tāga tāden? Ba peŋyāŋek kenta bipmāŋ urani bānep kubāgān tāga tāden? Nāmoinik! 15 Ba Kristo-kāt Satan, yarā u jide tāŋpāŋ bānep kubāgān tāden? Ba nadākinik tāŋpani-kāt nadākinik nāmo tāŋpani, yarā u jide tāŋpāŋ bānep kubāgān tāden? U tāga nāmo! 16^c Ba Anutu tāŋo kudupi yotkāt wābāt, yarā unitā jide ude tāŋpāŋ bānep kubāgān tāden? Nadākaŋ? Ninā Anutu irit māhemi tāŋo kudupi yot. Unita Anututā ŋode yāŋkuk;

*Nāk in bāmopjin-ken itkaŋ itpāŋ-nadāk api tāŋ yāpmāŋ kwet.
Tāŋpāŋ Anutuŋin irira āmawebenaye api itneŋ.*

Wkp 26:12

^w 6:6 1Ti 4:12   ^x 6:7 1Ko 2:4   ^y 6:9 2Ko 4:10; Sam 118:18   ^z 6:10 2Ko 7:4; Plp 2:17; Kol 1:24   ^a 6:13 1Ko 4:14   ^b 6:14 Efe 5:7,11   ^c 6:16 1Ko 3:16; Wkp 26:12; Ese 37:27

17^d Mebäri unita Ekänitā ḡode yākgän täṅkuk;

*Unita Anututa nadākinik nāmo täṅpani u yabā kätāṅpeṅ injingän
injingän itkot.*

Tāṅpākaṅ imaka tarāki yepmāṅitpāṅ-pek nāmo tāneṅ.

Ude täṅṅirā nāk not api tāṅ tamet.

18^e *Tāṅkaṅ nanjin ude it tamṅira āpetnaye nanaknaye ude täṅpeṅ api
kuṅatneṅ.*

Ekāni kehāromi māhemitā ini man ude yāyak.

7 ¹Notnaye tāgagāmān, Anututā ude tāṅ nimikta man ude
täṅkehārom taṅkuko unita imaka waki tarākitā gupnin bānepnin
täṅpāwak tākaṅ u yabā kätāṅpāṅ kurāki-inik it tākāna. Tāṅkaṅ Anutu
oraṅ imṅpāṅ kudupi-inik itta gwāk pimiṅpāṅ piāni tāk tākāna.

Pol oretoret täṅkuk

^{2f} Tāṅpākaṅ inā ninta āneṅi nadāṅ nimik tākot. Nin inken nanik
āma kubāta waki nāmo tāṅ imiṅkumāṅ. Ba āma kubā tāṅ-ikṅatpena
nadākiniki nāmo pewān putāreṅkuṅ. Ba āma kubā jop ikṅatpāṅ imakani
nāmo kubo täṅkumāṅ. ^{3g} Man ḡowā tebeṅpāṅ nāmo yāyat. Nāmo, man
pengān tāwetkumāṅo ugānpāṅ āneṅi tāwetat; Bānepnintā inta gāripi
nadāk tākamāṅ. Nāmo kumnayāṅ tākamāṅ ba kumnayāṅ tākamāṅ
upāṅkaṅ inta gāripi pen api nadāk tāne. ⁴In-tāṅo nadāk-nadākṅinta bānep
yarā nāmo tāyat. Nāmo, inta oretoret tāyat u inide kubā. Komi butewaki
punin terak it yāpmāṅ ābumāṅo upāṅkaṅ bānepna nāmo pewa putārek
tāyak. Nāmo, oretoret pāhap nadāk tāyat.

^{5h} Tāṅpākaṅ Masedonia komeken ahāṅpāṅ jide täṅpāṅ itpāṅ-nadāk
tānam? Nāmoinik. ḡoken āmatā ninkāt bumta yāṅ-awātpāṅ komi bārāpi
mebāri mebāri tāṅ nimiṅirā bānepnin imaka, umuntaṅkuṅ. ⁶ⁱ Tāṅṅitna
āma bānep bārāp ikek täṅpidām tāwani Anututā bānepnin täṅpidām
takta Taitus iniṅ kireṅpewān ābuk. ⁷Ba iniṅ kireṅpewān ābuko unitagān
nāmo. Nāmo, Taitus inkāt irirā bānepi täṅpidām taṅ imiṅkuṅo unitāṅo
manbiṅam niwerirān bānepnin pidām taṅkuk. ḡode imaka niwerirān
bānepnin tāgaṅkuk; Intā bārāpi tāṅ namiṅkuṅo unita butewaki nadāṅ
namiṅpāṅ āneṅi bānep kubāgān itta nadāk tākaṅ. Ba nāka gāripi
nadāṅpāṅ āneṅi nabākta nadāk tākaṅ yāṅ niwetkuko unita oretoret inide
kubā nadātat.

^{8j} Nāk man kudān kubā bian kudān tāṅ tamṅkuro uterak nadāṅ bārāp
tamṅkut. Tāṅpāṅ man u tāṅkentāṅ tamikta kudān tāṅkuro unita goret
täṅkut yāṅ nāmo nadātat. Bureni, pengānā goret tät yāṅ nadāṅkuro

^d 6:17 Rev 18:4   ^e 6:18 2Sml 7:14; Ais 43:6; Jer 31:9; Rev 1:8   ^f 7:2 Apos 20:33, 2Ko 12:17
^g 7:3 2Ko 6:11-12   ^h 7:5 2Ko 2:13   ⁱ 7:6 2Ko 1:3-4   ^j 7:8 2Ko 2:4

upänkaŋ bänep nadän bäräpjin u paotkuko unita apiŋo täga nadätat. ⁹Tänpäkaŋ apiŋo oretoret täyat uwä bänep nadän bäräp nadänkuŋo unita nämo. Nämo, bänep nadän bäräp nadänkuŋo unitä tänpewän bänepjin äyänutkuŋ. Mebäri unita oretoret täyat. Anututä ude kaŋ nadäwut yän nadänkuko udegän bänep nadän bäräp u nadänkuŋ. Unita nintäŋo mantä in nämo tänpän waŋkuŋ yän nadätat. ¹⁰^k Bänep nadän bäräp Anututä ini pewän ahäk täkaŋ unitä tänpewän äma nintä bänepnin sukurek täkamän. Tänpäj kädet uterak Anututä irit kehäromita biŋam nimagut täyak. Unita nadän bäräp udewanita nadäwätäk nämo täne. Tänpäkaŋ kome terak nanik bänep nadän bäräptä äma nämo täŋkentän yämik täyak. Nämo, u kumän-kumän imagut täyak. ¹¹Upänkaŋ kawut! Bänep nadän bäräp Anutu-ken nanik nadänkuŋo unitä inken bureni jide pewän ahän tamiŋkuk? Momi täktäk kädet peŋpäŋ kädet siwoŋi iwatta bänepjin kädäp ijik täkaŋ. Tänpäj waki bämopjin-ken itkuko u utpewä makta pidäm taŋkuŋ. Nadäwätäk pähap tänpäj äneŋi kudupi itta kädetta wäyäkneŋkuŋ, ba äma momi u täŋkuko u yäpä-siwoŋ takta piäni täŋkuŋ, ba ninta gäripi äneŋi nadänkuŋ. Waki u nämo uwäk täŋkuŋo unita mebärijin kwawak ahätak.

¹²Bian man kudän täŋ tamiŋkuro uwä äma waki täŋkuko unita yänpäŋ nämo, ba äma bäräpi kotaŋkuko unita yänpäŋ nämo kudän täŋ tamiŋkut. Nämo, man täweritna Anutu inamiken bänepjintä näka jide nadäkaŋ u kwawak pewa ahän tamikta täŋkut; Bureni, in näka gäripi taŋi nadän namiŋpäŋ äneŋi nabäkta nadäkaŋ. ¹³Ude täŋkuŋo unita bänepnin tänpidäm taŋkuŋ.

Ba bänepnin tänpidäm taŋkuŋo unitagän nämo. In Taitus bänepi tänpidäm taŋ imiŋirä oretoret täŋkuko unitä manbiŋam päbä niwerirän oretoret pähap, bumta täŋkumän. ¹⁴Bian intäŋo biŋam Taitus iwetkuro, man u jopi täŋirän mäyäk nämo yäput. Nämo, in man täwerira bureniŋän täŋkuŋo udegän Taitus inta oretoret man iwetkuro uwä bureni nikekän täŋkuk. ¹⁵^l Taitus inken äreŋirän umuntaŋkuŋo upänkaŋ not täŋ imiŋpäŋ mani buramiŋkuŋo unita nadänpäŋ bänepitä inta gäripi-inik nadätak. ¹⁶Unita oretoret täk täyat uwä ŋodeta; In kudän siwoŋi terakgän api kuŋatneŋ yän nadäkinik täyat.

Tänkentäk moneŋ yämik-yämik täŋo man

8 ¹^m Notnaye, Masedonia komeken nanik äbot täŋpani ätuken iron kädet Anututä pewän ahänkuko unita täwetat; ²Komi butewaki terak jopi jäwäri-inik itkuko upänkaŋ jop waki Ekäni täŋo manta oretoret ärowani pat yämiŋkuko unita äma ätu täŋkentän yämikta iron pähap täŋ yämiŋkuŋ. ³Näk dapunatä kaŋkuro u bureni ŋode täwetat; Uwä

^k 7:10 Mat 27:3-5; Hib 12:16-17 ^l 7:15 2Ko 2:9 ^m 8:1 Rom 15:26

iniken bänepitā pidām tawāpāṅ kehāromi pat yāmiṅkuko udegān, imaka tānaṅi u irepmitpāṅ moneṅ tuṅum taṅi-inik peṅ yāmiṅkuṅ. ⁴ Nin nāmo peṅ yāweritna ini-tāgān man kehāromi ṅode niwetkuṅ; Baga nāmo peṅ niniṅirā ābot tāṅpani ātu tāṅkentāṅpāṅ Anutu tāṅo kudupi āmawebe Judia komeken nanik u kaṅ tāṅkentāṅ yāmīna! yāk. Ude tākta gāripi pāhap nadākamāṅ yāṅ niwetkuṅ. ⁵ Tāṅpākaṅ imaka tāpuri kāwep tāneṅ yāṅ nadāṅitna ṅode tāṅkuṅ; Pengān bānepi Ekānikengān peṅkaṅ Anutu tāṅo nadāk iwatpāṅ nintāṅo man buramikta pidām taṅkuṅ.

⁶ Masedonia naniktā kādet ude tāṅkuṅo unita Taitus inken kādet udegān pewān ahākta peṅ iwetkumāṅ. Bian Taitustā in tāṅkentāṅirān bāmopjin-ken bānep iron kādet u ahāṅpāṅ paotkuko āneṅi tāṅkentāṅ taminiṅirān iron kādet u yāpurārātpāṅ pen tāṅtāṅ kukta peṅ iwetkumāṅ. ⁷ Inken Anutu tāṅo iron bumta ṅode pat tamik tākaṅ; Nadākinik, manbiṅam yāṅahāk-ahāk, nadāk-nadāk taṅi, ba Anutu tāṅo kādet iwatta pidām taktak u pat tamikaṅ. Ba ninta gāripi taṅi nadāk tākaṅ. Eruk u udegān, āma tāṅkentākta moneṅ tuṅum pekpek kādet iwatta pidām tākot. ⁸ Peṅ tāwetpāṅ nāmo yāyat. Nāmo, ābot tāṅpani ātuken iron kādet iwatta tāṅpidām-pidām ahāṅkuko u tāweritna intāṅo bānep iron jide ude pātak unitāṅo mebāri niwoṅārewut yāṅpāṅ yāyat. ⁹ Unita Ekāninin Jesu Kristo tāṅo ironita juku piwut. Uwā tāṅbumbum ikektā inta yāṅpāṅ jopi jāwāri ude tāṅkuk. Intā tāṅbumbum u korekta jopi jāwāri ude āworeṅkuk.

¹⁰ Unita in ṅode tāṅirā tāgawek yāṅ nadātat; Imaka obaṅ gumonita morāki tāṅpāṅ peṅkuṅo u āneṅi yāpurārātpāṅ kaṅ tāṅ yāpmāṅ kut yāṅ nadāṅpāṅ tāwetat. Kādet u bānepjin pidām tawāpāṅ intājukun tāṅkuṅ. ¹¹ Unita imaka u tānayāṅ nadāṅpāṅ bānepjin pidām tawāpāṅ yāput peṅkuṅo udegān imaka it tamikaṅ uterak pidāmigān kaṅ tāṅ yāpmāṅ kut. ¹² ^q Nadākaṅ? Āma kubātā iron tākta pidām tāweko uwā Anututā iron unita gāripi nadāṅpāṅ yāpek. Moneṅ tuṅum it tamikaṅ upāṅ iron tāga tānaṅi u pidāmigān tāṅirā Anututā kawān tāgak tāyak. Tāṅ, imaka nāmo it tamikaṅ upāṅ iron tāwut yāṅ nāmo peṅ tāwet tāyak.

¹³⁻¹⁴ ^r Man ṅo intā bārāpi taṅi-inik kotaṅirā āmawebe ātu sākgāmān itta yāṅpāṅ nāmo tāwetat. Nāmo. Tāṅ, apiṅode in tāṅbumbum terak itkaṅ unita āmawebe ātu jāwāri-inik itkaṅ u tāṅkentāṅ yāmiṅirā tāgawek. Ude tāneṅo uyaku māden intā jāwāri irāwā unitā tāṅbumbum terak itpāṅā kowata api tāṅkentāṅ tamineṅ. Kādet ude terak iritjin kuṅat-kuṅatjin bok uterakgān api pātdeṅ. ¹⁵ ^s Unita Anututā Isrel āmawebe kome jopiken kuṅarirā ketem kubā wāpi mana unita yāṅpāṅ Anutu ṅode iwetkuṅo udegān tākot;

^a 8:4 2Ko 9:1-2   ^o 8:7 1Ko 1:5, 1Ko 16:1-2   ^p 8:9 Mat 8:20; Plp 2:6-7   ^q 8:12 Mak 12:43

^r 8:14 2Ko 9:12   ^s 8:15 Kis 16:18

*Äma mana taŋi yäpuŋo uwä naŋ yäpmän kuŋpäŋ naŋ paotnaŋi
nadänkaŋ uterak yäpuŋ.*

*Tänpakaŋ äma mana täpuri yäpuŋo uwä äneŋi ütuta nämo
wäyäkneŋkuŋ. Nämo, naŋpä koki täŋkuŋ.*

Kis 16:18

Taitus-kät noriye täŋo manbiŋam

¹⁶ Anututä Taitus bänepi täŋpidäm taŋ iminjirän in täŋkentän tamikta nintä nadäk takamän udegän nadatak unita Anututa bänep täga nadän imikamän. ¹⁷ Äneŋi inken ärekta iwet yabänjitna bänep täga nadänjuk. Tänpäkaŋ nintä iwet yabänkumäŋo unitagän nämo, ini imaka, inken äreŋpäŋ täŋkentäk piä täŋ tamikta gäripi pähap nadänjuk. ¹⁸ Täŋ, Taitus-kät notninpak kubä bok pena ärekamän. Notninpak uwä äbot täŋpani ätuken Manbiŋam Täga yänahäk-ahäk piä tak täyak unita wäpi biŋam oraŋ imik täkaŋ. ¹⁹ Ba piä u täktagän nämo. Nämo, äbot täŋpani ätutä äma u ninkät bok kuŋatta iwoyänkuŋ. U täŋkentän nimirän Judia komeken nanik äbot täŋpanita täŋkentäk moneŋ yämikta yäwani u watäni itpän yäpmän kuŋat takamän. Piänin uwä Ekäni ini wäpi biŋam iniŋ oretta tak takamän. Ba ämawebe ŋode yäwoŋärekta; Äbot täŋpani bäräpi terak itkaŋ u täŋkentän yämikta pidäm takamän. ²⁰ Tänpäkaŋ ämatä yänpän-nibän niwat täneŋo udetä ämawebetä bänep irona pewani moneŋ taŋi ŋo watäni ket itta nadäkamän. ²¹ Nin kudän siwoŋi täktagän nadäk takamän. Kudän siwoŋi u Ekäni iŋami-kengän nämo. Nämo, ämawebetä imaka, nibäwä siwoŋi takta yänpän täktäknin u kwawak pena ahäk täkaŋ.

²² Tänpäkaŋ Taitus-kät notninpak ukät kuŋatta notninpak kubä bok yepmana ärenayän. Notninpak unitäŋo kehäromi ba gäripi kakta piä mebäri mebäri imiŋitna kudup täŋ morek täyak. Äma u Anutu täŋo piä gwäk pimiŋpäŋ tak täyak. Täŋ, in kudän siwoŋi terakgän api kuŋatneŋ yän nadäkinik täyak unita täŋkentän tamikta gäripi pähap nadatak. ²³ Tänpäkaŋ Taitus täŋo mebäri uwä kudup nadäkaŋ. Uwä näkŋo notnapak bureni kubä, in täŋkentän tamikta piä bok täŋpani. Täŋ, notninpak yarä unitawä ŋode nadäneŋ; Yarä uwä kome ŋo käda äbot täŋpani täŋo iŋam dapun yäpmänpäŋ piä tak takamän unitä Kristo täŋo wäpi biŋam yäpmän akuk takamän. ²⁴ ^t Unita in kudän siwoŋi ugän täŋ yäminjirä äbot täŋpani kome ätuken naniktä iron täktäk kädet inken tokŋek pätak yän nadäk takot. Ba ŋode imaka, nadäk takot; In-täŋo biŋam yäk takamän uwä jop nämo yäk täkaŋ yän nadäk takot.

Äbot täŋpani notniye täŋkentän yämikta man

9 ¹ ^u Akaia kome taŋiken nanik inta man käroni nämo kudän täŋ tamayän. Nämo, inä Anutu täŋo kudupi ämawebe ätu täŋkentän

^t 8:24 2Ko 7:13-14   ^u 9:1 2Ko 8:1-7

yämikta moneŋ pekpek taŋo käderi uwäku nadäkaŋ. ²In äbot taŋpani jopi jäwäri itkaŋ u taŋkentäŋ yämikta bänepjin pidämtak täkaŋ yäŋ nadäŋpäj Masedonia äbot taŋpani iŋamiken wäpjin biŋam yäpmäj akuŋpäj ŋode yäwet täyat; Akaia nanik äbot taŋpani notjiye taŋkentäk moneŋ udewani pekta bian, obaŋ kubä gumonita nadäk tawaŋ peŋkuŋ. Piä udewani täkta intäŋo nadäk-gärip u yäwerira nadäŋpäj udegän täkta mäyaptä pidäm taŋkuŋ. ³Unita yäŋpäj notniye yarakubä ŋo intäjukun yepmaŋpa ärekaŋ. Yarakubä unitä täwerä täntuŋum taŋpäj irirä näkŋawä api ärewet. Bian intäŋo wäpjin yäpmäj akuŋpäj moneŋ uku täntuŋum taŋpäj peŋkuŋo itak yäŋ yäŋkumäŋo biŋam u jopigän taŋpekta! ⁴Nadäkaŋ? Näkkät Masedonia äbot taŋpani ätukät intäjukun äreŋpäj tuŋum nämo täŋirä tabänero uwä in ba näk mäyäk pähap nadäne, bureni täntuŋum taŋpäj peŋkuŋ yäŋ nadäŋpäj Masedonia ämawebe yäwetkuro unita. ⁵Mäyäk ude nadäwet yäŋ yäŋpäj notnaye ŋo intäjukun yäniŋ kireŋpewa äreŋkaŋ in taŋkentäwäpäj taŋkentäk moneŋ taŋi pekta yäŋkehärom taŋkuŋo u täntuŋum taŋpäj peŋirä näk mäden api ärewet. Ude tänayäŋ taŋo uyaku mebäri kwawak ŋode api tabäŋpäj-nadäne; Moneŋ u injinken gärip terak täntuŋum taŋpäj peŋkuŋ, nintä peŋ täweritna nämo yäŋ api tabäŋpäj-nadäne.

Iron, bäneptä pewä ahäk täkaŋ unita man

⁶v Nadäkaŋ? Iron täktäk u yeri pikpik ude bumik. Unita näkŋo man ŋonita juku piŋpäj kuŋatneŋ; Äma kubätä ketem yeri ähan piweko uwä bureni yarägän pugerek. Täŋpäkaŋ äma kubä ketem yeri mäyap piweko uwä bureni udegän mäyap pugerek. ⁷Unita in kubäkubätä ket nadäkinik taŋkaŋ moneŋ irona penayäŋ yäŋpäj peneŋ, ämatä peŋ täwerirä nämo, ba bänep yarä nitek nadäŋkaŋ nämo. Nämoinik, Anututä äma bänep oretoret terak iron täk täkaŋ unita gäripi-inik nadäk täyak. ⁸Unita nadäkaŋ? Anututä bänep ironi terak täŋbumbum kudup täga taniŋ kirewek. Ude täŋ tamiŋirän irit kuŋat-kuŋatjinken imaka kubäta nämo api wäyäkŋeneŋ. Ba taŋkentäk-kentäk täkta kehäromi kubäta täga nämo api ijineŋ. ⁹w Man unita Anutu taŋo man ŋode kudän täwani;

U äma jäwärita täŋbumbum täŋ yämik täyak.

Unitäŋo orakoraki u paot-paori nämo, pen api irek.

Sam 112:9

¹⁰x Anutu, ketem yeri pewän ahäwani ba ketem bureni nak takamäŋ u pewän ahäwanitä inken täŋbumbum udegän api pewän ahäŋ tamek. Täŋirän uken nanik iron tänayäŋ täkaŋ unitä täktäkjin täga u täŋpewän

v 9:6 Snd 11:24, 22:9; Rom 12:8 w 9:9 Sam 112:9 x 9:10 Ais 55:10; Hos 10:12

ämawebe ätuken bureni bumta api ahäneŋ. ¹¹ Bureni, Anutu jop nämo täŋkentäŋ tamik täyak. Nämo, täŋbumbum täŋ tamik täyak uwä ämawebe ätu täŋkentäŋ yämikta täŋ tamik täyak. Unita intäŋo iron yäpmäŋ kwayäŋ täyat u ämawebe mäyaptä yäpmäŋpäŋ Anutu bänep täga api iwetneŋ. ¹² Nadäkaŋ, ironjin unitä Anutu täŋo kudupi ämawebe jop gupi täŋkentäŋ yämik-tagän nämo api täŋpek. Nämo, iron u yäpmäŋpäŋä Anutu bänep täga man iwetpäŋ bänep oretoret pähap api täŋ imineŋ. ¹³ Ba ugän nämo. Iron täŋ yäminayäŋ täkaŋ unitäwä nadäkinikjin täŋo mebäri kwawak pewän ahänjirä ämawebe mäyaptä kaŋpäŋ nadäŋpäŋ ŋode api nadäneŋ; Nadäkiniki jop meni-tägän nämo yänahäk täkaŋ yäk. Nämo, Kristo täŋo Manbiŋam Täga u iŋit-inik täŋpäŋ buramik täkaŋ yäŋ nadäŋpäŋ Anutu api inij oretneŋ. Täŋkaŋ iron inita ba äma ätuta täŋ yäminayäŋ täkaŋ unita yänpäŋ Anutu wäpi api yäpmäŋ akuneŋ. ¹⁴ Ude täŋkaŋ Anutu täŋo orakoraki intä terak ärokinik täŋkuko unita yänpäŋ yänapik man yäkyäki-ken inta gäripi nadäŋ tamipäŋ inta nitek api yäk täneŋ. ¹⁵ Eruk Anutu täŋo iron ärowani inipärik kubä täŋ nimiŋkuko unita bänep täga pähap iwet täkana!

Poltä piäni täŋo mebäri yänkehärom taŋkuk

10 ¹ Eruk notnaye, näkŋaken mebäri yänahäwayäŋ. Inken nanik ätutä näka man ŋode yäk täkaŋ; Pol uwä, kadäni ninkät it täkamäŋ-ken äma mäyäki ude äworeŋkaŋ täk täyak upänkaŋ ban it täyak ukenä man kehäromi yäwani yänkaŋ man kudän mebäri mebäri täŋ nimik täyak. Upänkaŋ ude nämo. Kristotä ini bänep kwini terak täwereco ude butewaki man terak ŋode täwetat; ² Inken äreŋpäŋ man komi nitek täga täwerero upänkaŋ ude täkta gäripi nämo nadätat unita injin irit kuŋat-kuŋatjin yäpä-siwon tawut. Täŋ, inken nanik ätutä näka kome täŋo nadäk terak kuŋat täyak yäŋ yäk täkaŋ u nadäŋit kaŋ kuŋarut. Äreŋpäŋ bätakigän itkaŋ man kwini nämoinik api yäweret. ³ Bureni, komen äma bämopi-ken it täkamäŋ upänkaŋ unitäŋo nadäk ba kehäromi terak nämo ämik täkamäŋ. ⁴ Nämo, ämik täŋo tuŋum nintä iŋit täkamäŋ uwä kome ŋonitäŋo nämo. Tuŋum nintä iŋit täkamäŋ uwä Anutu täŋo kehäromi nitek, iwan täŋo yewa kehäromi yeŋwekta kehäromi nitek. ⁵ Kehäromi unitä äma iniken nadäk-nadäkita nadäwä ärowani täŋpöpäŋ jop manman ba täŋyäkŋarani man mebäri mebäri uterak Anutu täŋo nadäk bureni ut täkaŋ u wärämut täkamäŋ. Täŋpäŋ äma täŋo nadäk jopi utpena paoräkaŋ Kristo täŋo nadäk ugän iwarän täwut yänpäŋ piäni täk täkamäŋ. ⁶ Ude täŋkaŋ intagän itsämänkamäŋ. Bänep äyänjutpäŋ Kristo täŋo man kudup buramiŋirä, eruk u punin terak äma mannin nämo buramik täkaŋ u komi yämikta api pidäm täne.

^y 9:11 2Ko 1:11, 4:15   ^z 9:12 2Ko 8:14   ^a 10:1 1Ko 2:3   ^b 10:2 1Ko 4:21

^c 10:4 Efe 6:13-17   ^d 10:6 2Ko 2:9

⁷Nadäkaŋ? Inken nanik ätu inita Nin-tägän Kristo täŋo äma yän nadäk täkaŋ. Eruk, äma udeyani, kwawak ŋode nibäŋpän nadäwut; Nin imaka, Kristo täŋo ämagän itkamän. ⁸^e Ekänitä ini in täŋpäwakta nadäŋpän nämo, intäŋo nadäkinikjin täŋkehärom takta yänpän wäp namiŋkuk. Unita nininta biŋam yäk täkamän unita mäyäk täga nämo nadäwet. ⁹Täŋpäkaŋ in ŋode nadäneŋta; Umuntaŋpän kwaiwut yänpän Pol uwä man kudän täŋ nimik täyak. Upänkaŋ notnaye, ude nämo! ¹⁰Bureni, äma ätutä näka ŋode yäk täkaŋ; Poltä man kudän täk täyak uwä komi kehäromi mebäri mebäri nitek. Täŋ, ini ahän nimiŋirän kak täkamän uwä äma jopi gaŋani. Täŋ, menitä yäk täyak u udegän, mebäri nitek nämo bumik yän nadäk täkamän. ¹¹^f Täŋpäkaŋ äma man ude yäk täkaŋ uwä ket ŋode nadäneŋ; Kadäni nintä äreŋpän kädet iwatnayän tämäŋo uwä ban itkaŋ man kudän täkamän ŋo terakgän siwoŋi iwatpän api täne.

¹²^g Äma bämopjin-ken itkaŋ gup yäpmän ärokärok man yäk täkaŋ u nin udegän täga nämo yäpurärätpän yäne. Nin täŋo täktäknin uwä unitäŋo udeyani nämo. Äma uwä iniken mebärini yäpmän danikta nadäk kubä ba imaka kubä terak kaŋpän nadäŋkaŋ nämo yäpmän danik täkaŋ. Nämo, u inita jop nadän kubä nadäwä ärowani täk täkaŋ. Äma udeyani uwä guŋ bureni-inik! ¹³^h Täŋ, yänäŋi ude uwä irepmitpän nininta biŋam täga nämo yäne. Nämo, piä takta бага Anututä yän nimani uterakgän itkaŋ biŋam yäk täkamän. Täŋpäkaŋ piä бага yän nimani u pänku in bok yäpmäntak. ¹⁴Unita piä inken täŋkumäŋo unita oretoret biŋam yäk täkamän uwä yänäŋi u irepmitpän nämo yäk täkamän. Inken piä nämo täŋkaŋ, jop nadän yänero uyaku nadäŋirä waki täŋpek. Upänkaŋ ude nämo, nintäjukun inken Kristo täŋo Manbiŋam Täga u yänhäŋkumäŋo unita biŋam täga yäne. ¹⁵ⁱ Unita ŋode yäwa; Piä ninin täk täkamän unitagän biŋam yäk täkamän. Äma ätutä täŋpani ukät nämo. Nämo inik. Nintäŋo gärip u ŋode; In täŋo nadäkinikjintä tägaŋirän-tägaŋirän bämopjin-ken piä ätukät täŋitna taŋi kaŋ weŋ parän. ¹⁶^j Nadäkinikjintä ude ahänirän eruk Manbiŋam Täga u kome ätu mädejin käda u käda u api yänhäŋtän kune. Nadäkaŋ? Nin kome ätu äma ätutä bian piä täŋpani-ken täŋkaŋ biŋam jop nadän yäkta nämo nikaŋ.

¹⁷^k Unita Anutu täŋo man ŋode kudän täwani;

*Imaka kubäta biŋam yäwa yänpänä Ekänitä täŋ gamik täyak unitagän
yäwen.*

Jer 9:24

¹⁸^l U imata, äma kubä Ekänitä wäpi yäpmän ärok täyak, äma udeyanita ŋode nadäk täkamän; Ekänitä äma unitäŋo piä kawän tägak täyak yän nadäk täkamän. Täŋ, äma kubäta iniken gupi yäpmän äroŋpän oretoret täŋpeko uwä oretoreri uwä jopigän täŋpek.

^e 10:8 2Ko 13:10, 2Ko 12:6 ^f 10:11 2Ko 13:2,10 ^g 10:12 2Ko 3:1, 5:12 ^h 10:13 Rom 12:3
ⁱ 10:15 Rom 15:20 ^j 10:16 Apos 19:21 ^k 10:17 1Ko 1:31 ^l 10:18 1Ko 4:4-5

Aposoro jopi täño täktäki

11 ¹Notnaye, in nadäj namiñirä guñ man täpuri ätu ñode täwerayäj; ²^m Näkä inta iyap takinik täk täyat uwä Anututä nadäk täyak udegän. Inä webe gubañ kuräki siwoñi-inik äma kubäta biñamgän iwoyäñpäj tepmañkuro ude. Äma uwä Kristo ubayäj. ³ⁿ Täñpäkañ gämoktä Iv täñikjatkuko ude inken udegän ahäwek yäj yänkañ umuntak täyat. Äma ätutä täñ-täkñarirä nadäk-nadäkjin täñguñ tawäpäj Kristota nadäj imikinik täñpäj siwoñi kuñat-kuñat kädetjin unita mäde ut imineñta! ⁴^o U imata, äma ätutä man mebäri mebäri täwerirä mebäri nämo yäpmäj danipñäj nadäñkañ bäräñej jop yämagut täkañ. Äma udewanitä Jesu täño biñam täwetpäj täwoñärekamäj yänkañ täk täkañ uwä Jesu bureni täño biñam nintä täwetpäj täwoñärewani unitäñopäj nämo täk täkañ. Ude terak munapik intä yäpmäkta täwet täkañ uwä Kudupi Munapik bian yäpuño u nämo. Ba manbiñam mebäri kubä täwet täkañ uwä Manbiñam Täga nintä täweritna nadäñpäj nadäkinik täñkuño u nämo. Inä äma udewani yämagutta gäripi nadäñpäj yäniñ kireñirä piäni waki u täk täkañ.

⁵^p Intä aposoro unita nadäñirä aposoro ärowani täk täkañ. Upänkañ nähä unitäño gämori-ken nämo itat yäj nadätat! ⁶^q Man yänjahäkta mena nämo käwep pidämtak täyak upänkañ nadäk-nadäkta nämo wäyäkñek täyat. Näk Anutu täño nadäk-nadäkpäj yänjahäk täyat yäj uku kädet mebäri mebäri terak kwawak täwoñärenkumäño u.

⁷^r Anutu täño Manbiñam Täga yänjahäñpäj täwetkuro unita gwäki nämo yäput. In orañ tamikta yänpäj näkñata nadäñira äpani täñkuko unita jide? U momi täñkut ba? ⁸^s Täñpäkañ in bämopjin-ken piä täñkuro uwä kome ätuken nadäkinik täñpanitä moneñ täñkentäj namiñirä täñkut. In täñkentäkta ude täñkuro uwä äma uken kubota ude bumik täñkut. ⁹^t Kadäni inkät itkut-ken uken moneñta inken nanik kubäken nämo yänapiñkut. Nämo, moneñ paorirän notnaye Masedonia komeken peñpeñ Korin äbuño unitä täñkentäj namiñkuñ. Unita kadäni uken kädet ude iwatkuro udegän bämopjin-ken äneñi itpäñ ugän api iwaret. Inta bäräpi kubä nämo api kotañ tamet. ¹⁰^u Bureni-inik! Kristo, mani bureni bänepna-ken pätak unitäño wäpi terak ñode yänkehärom täyat; Akaia kome päke u gänañ kudän ude täk täñkuro u kubäta täga nämo naniñ bitnäwek. Nämo, täga täñkut yäj nadäñpäj unita biñam pen api yäk täñpet. ¹¹ Jide? Inta gäripi nämo nadäk täyat unita kudän u täñkut? Nämo inik, Anutu iñamiken inta gäripi pähap nadätat yäj bureni täwetat!

^m 11:2 Efe 5:26-27   ⁿ 11:3 Stt 3:4,13   ^o 11:4 Gal 1:8-9   ^p 11:5 1Ko 15:10, 2Ko 12:11; Gal 2:6   ^q 11:6 1Ko 2:1,13; Efe 3:4   ^r 11:7 1Ko 9:12,18   ^s 11:8 Plp 4:15-18
^t 11:9 2Ko 12:13   ^u 11:10 1Ko 9:15

¹² Upānkaŋ intāŋo aposoro ārowani u ini wāpi biŋam yāpmāŋ ārokārok kādet tāŋpipiŋ yāmikta kādet ude tāŋkuro udegān pen api tāk tāŋpet. Moneŋ ketjin terak nanik yāpero uwā aposorojiye unitā ŋode yāneŋta; U kawut! Nintā tāk tākamāŋ Pol udegān tāk tāyak yāŋ yāneŋta! ¹³ ^v Tāŋpākaŋ aposoro u aposoro bureni nāmo, u aposoro jopi, piā tāŋyākŋarani kādet terak tāk tākaŋ. Kristo tāŋo aposoro bureni tāŋo iŋam dapun wādāwā ārowāpāŋ bāmopjin-ken kuŋat tākaŋ. ¹⁴ Ude yāŋjira kikuŋtkaŋ? Nāmo! Satantā ini, peŋyāŋek tāŋo aŋero unitāŋo iŋam dapun wādāwān ārowāpāŋ kuŋat tāyak. ¹⁵ Unita piā āmaniye imaka, siwoŋi āma tāŋo iŋam dapun wādāwā ārowāpāŋ kuŋarirā yabāŋkaŋ imata kikuŋtne? Ude nāmo! Kāmiwā gwāki, piā tāk tākaŋ uterak api yāpneŋ!

Pol bārāpi mebāri mebāri kotaŋkuk

¹⁶ ^w Eruk, āneŋi ŋode tāwetgān tāyat; In nāka guŋ yāŋ nāmo nadāŋ namineŋ. Tāŋ, guŋ yāŋ nadāŋpāŋā, eruk guŋ yāŋ kaŋ nadāwut! Ude nadāŋpāŋ unita nadāŋ namiŋirā guŋtā tāk tākaŋ udegān nākŋata biŋam tāpuri yāwa! ¹⁷ Man yāyat ŋowā Ekāni tāŋo nadāk iwatkaŋ nāmo yāyat. Nāmo, āma guŋtā wāpi yāpmāŋ akuk tākaŋ ude yāyat. ¹⁸ Upānkaŋ jop uken! Āma inkāt it tākaŋ uwā kome tāŋo nadāk terak wāpi yāpmāŋ akukta nadāk tākaŋ unita nāk imaka, biŋam yāwa! ¹⁹ Inā nadāk-nadākjin ārowani nitek kāwep unita āma guŋ āma nadāŋ yāmiŋirā man tāwetpāŋ tāwoŋārek tāk tākaŋ! ²⁰ Ba ugān nāmo, āma udewani yāniŋ kireŋjirā watā piāni tāŋ yāmikta tāmagut tākaŋ. Ba jop manman terak tāŋ-tākŋarirā imaka imakajin kudup yāniŋ kirek tākaŋ. Ba ārowani tāŋpāŋ etā pāpā tabāŋkaŋ iŋamjin dapun-ken tadāpmāk tākaŋ. Ude tāŋ tamik tākaŋ unita gāripi kāwep nadāŋ yāmik tākaŋ? ²¹ ^x Bureni, aposorojiye unitā nin nirepmit tākaŋ! Kudān tāŋ tamik tākaŋ ude nāmo tāŋkumāŋo unita waki, ninā māyāk tānaŋi kāwep!

Yāke! Guŋ man āneŋi kubā ŋode yākgān tāŋpa; Āma kubātā iniken tāktāk kwawāk yāŋahākta kehārom tawānā, eruk nāk imaka, udegān tāŋpawā! ²² Āma uwā Hibru nanik tāŋpawā, eruk nāk imaka Hibru nanik. Ba Isrel āma tāŋpawā, nāk imaka Isrel āmagān. Ba Abraham tāŋo tawaŋken nanik tāŋpawā, nāk imaka Abraham tāŋo tawaŋken nanikgān.

²³ ^y Wāra! Guŋ man bureni yāŋtāŋ ābātāt ŋopāŋ jop uken waki āneŋi yākgān tāŋpa! Āma uwā Kristo tāŋo piā watā āma tāŋpawā, nāk imaka u yārepmiŋpāŋ Kristo tāŋo piā watā āma bureni-inik itat. Ba āma unitā komi piā tāk tākaŋ u nākā yārepmiŋpāŋ gwāk pimiŋpāŋ tāk tāyat. Kadāni māyap iwantā komi eŋiken nepmaŋpāŋ bumta nut tāŋkuŋ. Kadāni māyap kumnaŋipāŋ it tāŋkut. Bārāpi ude-ude terak āma unitā bārāpi kotak

^v 11:13 2Ko 2:17; Plp 3:2   ^w 11:16 2Ko 12:6   ^x 11:21 Plp 3:5   ^y 11:23 Apos 16:23, 1Ko 15:10

tākaŋ uwā nākā yārepmitpāŋ kotak tāŋkut. ^{24z} Juda āmatā kadāni 5 ude nepmāŋitpāŋ 39-39 ude nāk pāripmāk tāŋkuŋ. ^{25a} Tāŋkaŋ Rom gapmantā nepmāŋitpāŋ kadātā nutkuŋo u kadāni yarākubāta tāŋkuŋ. Tāŋ, kadāni kubā āma ātutā utna kumbān yāŋkaŋ mobātā nutkuŋ. Tāŋkaŋ kadāni yarākubā ude gāpe nākā kuk tāŋkuro u imārirān gwāgu gānaŋ āpmok tāŋkut. E kadāni kubā-kenā gāpe waŋjirān gwāgu gānaŋ āpmonpāŋ kepma kubā, bipani kubā gwāgu terak jop oranjtāŋ kuŋatkut.

^{26b} Tāŋpāŋ komeni komeni kuŋat tāŋkut-ken uken ume tokātpāŋ pāra nutpāŋ yāpmāŋ kuk tāŋkuŋ, ba kome kubo āmatā irani-ken kuŋat tāŋkut. Tāŋpāŋ Juda notnaye ba guŋ ābotken nanik imaka, nāk tāŋpāwakta piāni tāk tāŋkuŋ. Yotpārare-ken ba āmatā nāmo irani-ken ba gwāgu terak iwan terakgān ābā perok tāŋkut. Tāŋpākaŋ nadākinik tāŋpani notkapak yāŋ jop yāŋnākŋarani kerī terak komi nadāk tāŋkut. ^{27c} Nāk komi piā mebāri mebāri kādāp ikek tāŋkaŋ bipani māyap dāpmon tāga nāmo patkut. Nakta ba umeta neŋjirā it tāŋkut. Ketem nakta, patpat bāgupta ba tekta wāyākŋek piā taŋi tāŋkut. ^{28d} Ba ugān nāmo, ābot tāŋpani komeni komeni ittāŋ kukaŋ u watāni itta kepma kepma nadāwātāk pāhap tāk tāyat. ^{29e} Nadākinik tāŋpani kubā tāŋo kehāromi paorirān nāk kehāromina udegān paotak yāŋ nadāk tāyat. Tāŋ, kubātā momi-ken maŋjirān nadāŋkaŋ jāgāmi nadāk tāyat.

^{30f} Nadākaŋ, nākŋaken wāpna yāpmāŋ akutat bumik ŋowā imaka imaka upāŋ kehāromina nīkek nāmo yāŋ kwawak tāwoŋārekaŋ unitagān biŋam yāyat. ^{31g} Ekāninin Jesu unitāŋo Anutuni ba Nanitā nadāŋjirān jop nāmo yāyat yāŋ tāwetat! Tāŋ, Anutu uwā, imaka kuduŋtagāntā wāpi biŋam ārowani ugān tārek-tāreki nāmo inīŋoret tākot! ^{32h} Tāŋpākaŋ Damaskus yotpārare itkut-ken uken intājukun āma kubā wāpi Aretas unitāŋo kaŋiwat piā āmani unitā komi āma yāwerān yotpārare tāŋo yāmabam-ken nāk nepmāŋitta watā itkuŋ. ³³ Watā ude irirā notnaye ātutā nāk yāk gānaŋ daiŋpāŋ gānaŋ-kengān nepmaŋpā yāpmāŋ āpāmaŋ āmetpeŋ kuŋkut.

Pol tāŋkentāk inipārik kubā yāpuk

12 ¹Bureni, wāp yāpmāŋ ārokārok kādet unitā bureni kubā nāmo pewān ahāk tākaŋ upāŋkaŋ kādet kubā nāmo pat namitak. Unita manna ŋo yāpurārātpāŋ dāpmonken kak tāŋkuro ba Ekānitā kwawak nāwoŋārenkuko unita yāwa nadāwut; ²Kristo tāŋo āma kubā nākā nadātāt unitāŋo manbiŋam yāwayāŋ. Bian, obaŋ 14 gumonita Anututā āma u pit kubāgān pudāt yāpmāŋ kunum yotpārare-keninik āroŋkuk.

^z 11:24 Lo 25:3   ^a 11:25 Apos 16:22, 14:19   ^b 11:26 Apos 9:23, 14:5   ^c 11:27 1Ko 4:11, 2Ko 6:5   ^d 11:28 Apos 20:18-21,31   ^e 11:29 1Ko 9:22   ^f 11:30 2Ko 12:5   ^g 11:31 2Ko 1:23
^h 11:32 Apos 9:23-25

Äma uwä komegup ikek äronkuk ba komegup penkañ äronkuko u nämo nadätat. Anututä nadätak. ³Äneji ñode yäkgän täyat; Komegup ikek ba komegup penpäñ äronkuko u nämo nadätat. Anututä nadätak. Upänkañ ñode nadätat; Anututä äma uwä Paradais komeken pudät yäpmän äronkuk. ⁴Uken äronpäñ man kotäk ämatä nadänkañ äneji yänahänañi nämo, ba nadänkañ yänahäkta yäjiwäroni upän nadänkuk. ⁵ⁱ Tänpäkañ äma yäyat uwä näk. Imaka u ahän namiñkuko uterak wäpna täga yäpmän äronañi upänkañ wäpna nämo yäpmän ärowayän. Nämo, imaka unitä näk kehäromina nämo yän kwawak täwoñäretak biñam unitagän api yäk tänpet. ⁶^j Täñ, wäpna yäpmän ärowayän nadänpäñä manbiñam bureniğän yänahäwero unita mäyäk man uterak täga nämo näwetneñ. Upänkañ ämatä jop nadän näka nadäwä ärowani tänejo ujeta wäp yäpmän ärokärok man nämo yäwayän. Nämo, man yäkyäkna ba täktäkna terak nabänpäñ-nadänkañ mebarina siwoñi nadäwä täreneñ.

⁷^k Tänpäkañ imaka yabänañi nämopän Anututä näwoñärewänpäñ yabänkuro uterak näknata jop nadän nadäwa ärowani tänpäko ujeta gupnata bäräpi kubä imiñkuk. Bäräpi u Satan täño watä piä äma kubä bumik. Unitä wari wari tenäñtä-yän namänpäñ nut täyak. ⁸Ude täñjirän Ekänitä u yäpmän keweñ namikta yänapik man kadäni yaräkubä ude yänkut. ⁹^l Ude yänapiñkuro upänkañ Ekänitä kowata ñode näwetkuk; Ude nämo. Näkño orakorakna gäkä terak pätak unita imata imaka kubäta wäyäkñewen? Nadätan? Gäk kehäromika nämotä iriri näkño kehärominatä gäkä terak kwawak ahän gamik täyak yän näwetkuk. Ude näwetkuko unita apiño Kristo täño kehäromi unitä näkä terak ärowän yänpäñ kehäromina nitek nämotä itat unita oretoret täyat. ¹⁰Mebäri unita Kristota yänpäñ kehäromina nämotä irira äma komi namiñit, man waki näwerit, mäyäk ba bäräpi mebari mebari ahän namiñit täñjirä unita täga nadänpäñ bänep oretoret pähap terak it täyat. Imata, kehäromina nitek nämo it täyat-ken uken Kristotä iniken kehäromi namiñirän kehäromi bureni nitek it täyat.

Pol Korin ämawebeta nadäwätäk täñkuk

¹¹^m Wära! Man yäyat ño guñ täño man kubäpäñ yäyat. Yänañi nämo upänkañ injinken nadäk terak yänahätat. Injin näkño täktäkna täga unita biñam yänañipän nämo yänkuño unita yänpäñ yänahätat. Bureni, näk äma jopi upänkañ aposoro ätu unita intä nadänjirä ärowani täk täkañ u yärepmit moreñkañ itat. ¹²ⁿ Kadäni in bämopjin-ken itkuro uken kehärom tänpän aposoro bureni täño kudän mebari mebari mäyap pewa ahänjirä yabänpäñ-nadänkuñ. Kudän kudupi, imaka ämatä nämo

ⁱ 12:5 2Ko 11:30   ^j 12:6 1Ko 10:8, 1Ko 11:16   ^k 12:7 Jop 2:6   ^l 12:9 Plp 4:11-13
^m 12:11 2Ko 11:5   ⁿ 12:12 Rom 15:19

tānaŋi, ba imaka ātu Anutu tāŋo kehāromi nīkek u tāŋira unitā mebārīna tāŋkwawa tāŋkuk. ¹³° Tāŋpākaŋ waki tāŋ tamiŋkuro u de? Ābot tāŋpani kome ātuken nanikta tāŋ yāmīk tāŋkuro inta udegān tāŋ tamīk tāŋkut. Tāŋpākaŋ imaka kubāgān inta nāmo tāŋ tamiŋkuro u ŋode; Gupnata watā it namikta inta bārāpi nāmo tamiŋkut. Ude tāŋkuro uwā jīde? Momi tāŋkut ba? Butewaki, unita goret tāŋ tamiŋkuro tāŋpāwā eruk momina u kaŋ peŋ namut!

¹⁴P Tāŋpākaŋ inken āneŋi ārekta nadāŋ itat ŋo āreŋjira kadāni yarākubā ude api tāŋpek. Eruk āreŋpāŋā udegān gupnata watā it namikta bārāpi nāmo api tamet. Imata, nanaktā meŋ-nanta imaka yabāŋ ahāŋpāŋ yāmīkta nāmo yāwani. Nāmo, meŋ-nantā imaka yabāŋ ahāŋpāŋ nanakīyeta yāmīkta yāwani. Unitā ŋode yāwa; In-tāŋo monēŋ tuŋumjīn yāpmākta nāmo api ārewet. Nāmo, inkāt nākkāt bānep kubāgān tāŋpāŋ itta yāŋpāŋ api ārewet. ¹⁵q Unitā in tāŋkentāŋ tamīkta nāŋŋakāt tuŋumna pajiŋ taniŋ kirekta gārīpi nadātāt. Upāŋkaŋ jīde? Gārīpi pāhap nadāŋ tamiŋjira kowatawā gārīpi tāpurīgān nadāŋ namīneŋ?

¹⁶Tāŋpākaŋ āma ātutā tāktāknata ŋode yāk tākaŋ; Bureni, gupita watāni itta bārāpi nāmo nīmīŋkuko upāŋkaŋ jop manman yāŋŋīkŋatkuk. ¹⁷Nāka ude yāk tākaŋ upāŋkaŋ jīde ude tāŋ-tāŋŋatkut? Āmanaye yāniŋ kireŋpewa āreŋkuŋo uterak tāŋ-tāŋŋatpāŋ monēŋ tuŋumjīn kubo tāŋkut ba? ¹⁸r Ude nāmo! Taitus inken ārekta peŋ iwetpāŋ nadākinīk ikek notnīnpak kubākāt bok yepmaŋpa āreŋkumān. Eruk, Taitustā āreŋpāŋ jop tāŋ-tāŋŋatpāŋ monēŋ tuŋumjīn yāpuk ba nāmo yāpuk? Nāmo! Nek tāŋo nadāk-nadāk u kubāgān unita bāmopjīn-ken kāderi kubāgān peda ahāŋkuk.

¹⁹Ba jīde nadākaŋ? Man kudup yāyat ŋo u in iŋamjīn-ken tāktāknīn u tāŋkehārom takta yāŋpāŋ yāyak yāŋ nadākaŋ? Nāmo, nīn Anututā nībāŋīrān Kristo tāŋo āmatā man yānaŋi ude yākamāŋ. O notnaye, bureni tāwetāt; Imaka kudup tāk tākamāŋ u intāŋo nadākinīkīn tāŋkehārom taktagān. ²⁰s Tāŋpākaŋ nāk umuntāyat. Āreŋkaŋ irit kuŋat-kuŋat intā kuŋatta gārīpi nadāk tāyat ude nāmo irirā tabāwetta. Tāŋkaŋ ude tabāŋpāŋā kudān intā gārīpi nāmo api nadāneŋo ude tāwoŋārewetta! Āreŋpāŋ in bāmopjīn-ken kudān wakiwaki ŋodewani tā parirā yabāwet yāŋkaŋ umuntāyat; Yāŋawāt-awāt, nārepmīrek-gārepmīrek terak kokwawak pewā ahāk-ahāk, man jāpi kowāt-yāwān, iyapi tāktāk, āma wāpi yāpmāŋ āpāk-āpāk, yāŋpāŋ-yabāŋ yāwat, gup yāpmāŋ ārokārok ba ābot tāŋpani bāmopi-ken tāŋuruk-uruk pewā ahāk-ahāk. ²¹t Ba ŋodeta imaka, umuntāyat; Inken āreŋpāŋ siwoŋi nāmo kuŋarirā tabāwayāŋ tāro uwā Anutunatā unita yāŋpāŋ māyāk api namek. In bāmopjīn-ken āma

° 12:13 2Ko 11:9   P 12:14 2Ko 13:1   q 12:15 Plp 2:17   r 12:18 2Ko 8:6,16-18

s 12:20 2Ko 2:1-4   t 12:21 2Ko 13:2

bian, imaka taräki taräki, kubokäret ba kanğärip kudän wakiwaki täk tänpänipäj bänepi nämo sukurenkañ pen täñ irirä yabänkañ bänepna ägekoräpäñ konäm butewaki tänpet.

Jukuman ätu

13 ¹ Eruk kadäni yarakubäta inken ärewayäj täyat ŋo. Tänpäkañ Anutu täño mantä ŋode niwetak;

Äma kubä manken tena yänppäjä äma yarä ba yarakubätä äma u goret täñjirän känejo uyaku manken täga irek. Lo 19:15

²Tabäkta inken äreñira kadäni yarä täñkuk-ken uken in bämopjin-ken äma momi tänpäni bänepi sukurekta jukuman yäwetkut. Unita apiño ban itkañ äma unita ba ätuta bok jukuman äneji ŋode täwetat; Näkä ärewayäj täyat-ken uken momi ämawebe u yabänppäj nämo api yabäj korewet. ³In Kristotä mena-ken man yänjahäk täyak u kanppäj nadäkta gäripi nadäkañ unita ude täñjira bureni yäj api nadäneñ. Unita nadäkañ? Kristo in bämopjin-ken piä kehäromi nitek nämowä nämo täk täyak. Nämo, kehäromini intä kanppäj nadäkta näkä terak kwawak täwoñärek täyak. ⁴ Bureni, päya kwaköp terak utpewä kumbuk-ken uken ämawebetä kanjirä kehäromi nitek nämo täñkuk. Upänkañ Anututä iniken kehäromi terak yäpmäj päñaku tenkuko apiño itak. Tänpäkañ nin imaka, Kristo ukät kwasikotpäñ unita kehärominin nitek nämo, äpani ude kuñat täkamäj. Täñkañ Anutu täño kehäromi terak itkañ Kristo täñkentänppäj in täñkentäkta bämopjin-ken piä api täne.

⁵ Unita kadäni kadäni irit kuñat-kuñatjin kanppäj nadänppäj bänepjin ŋode yäpmäj daniñpäñ nadäk täkot; Nin nadäkinik ikek burenitä kuñatkamäj ba nämo? Jide? Jesu Kristo u bänepjin-ken itak u nämo nadäkañ? Täñ, bänepjin yäpmäj daniñpäñ kawä nadäkinikjin nämo paränä Kristo bänepnin-ken nämoinik itak yäj nadäneñ. ⁶Tänpäkañ nininta nadäkinik ŋode täkamäj; Intä nintäño irit kuñat-kuñatnin nibänppäj nadänppäjä uwä Kristo täño aposoro bureni yäj api nadäneñ.

⁷Tänpäkañ intä waki kubä nämo täñppäj siwoñigän kuñatneñta Anutu-ken yänpik man yäk täkamäj. In siwoñi kuñarirä ämatä ninta piä äma bureni yäj nadäneñta nämo yäyat. Nämo, ämatä ninta piä säkgämän nämo tänpäni yäj nadänayäj täño upänkañ gäriñnin tañi uwä intä siwoñigän kuñatta nadäkamäj. ⁸ Imata, nin man bureni u täñpawakta piäni täga nämo täne, u täñkehärom takta uyaku täga täne. ⁹Unita ämatä nibänjirä kehärominin nitek nämo täñppawä u täga. Upänkañ intä

¹ 13:1 2Ko 12:14; Mat 18:16, 1Ti 5:19   ^v 13:4 Plp 2:7-8   ^w 13:5 1Ko 11:28   ^x 13:8 1Ko 13:6

kehäromigän itkaŋ kuŋarirä tabaŋkaŋ oretoret taŋi täk täkamäŋ. Mebäri unita inta yäŋpäŋ yäŋapik man ŋode yäk täkamäŋ; Irit kuŋat-kuŋatjin ba nadäkinikjintä tägaŋirä-tägaŋirä nadäkinik bureni täŋpani, kehäromigän ude kaŋ irut yäŋ yäk täkamäŋ. ¹⁰ Tāŋpākaŋ ban itkaŋ man kehāromi nīkek ŋo intājukun kudān tāŋ tamitat. Inken āreŋpāŋ man jāpi terak tāweretta! Bureni, Ekānitā ini piā ŋo namiŋkuko unita man komi tāga tāwetnaŋi upāŋkaŋ ude tākta nāmo nekaŋ. Imata, Ekānitā in tāŋpāwakta nāmo iwoyāŋpāŋ nepmaŋkuk. Nāmo, uwā intāŋo nadākinikjin tāŋkehārom takta nepmaŋkuk.

Pol tāŋo yāŋtārek man

¹¹ Eruk notnaye, man tārek-tārek ŋode tāwerayāŋ; Oretoret tāŋput! Tāŋpāŋ nadākinik tāŋpani kehāromigän itta piāni ehutpāŋ täk tākot. Tāŋkaŋ nākŋo man nadāŋ namikinik tāŋpāŋ nadāk bānep kubāgān iŋitpāŋ bānep kwini terak it tākot. Ude tāŋirā Anutu nadāŋ nimikinik tāŋpāŋ bānep pidām pewān ahāŋ nimani unitā inkāt itinik api tāŋpek. ¹² Tāŋirān ābot tāŋpani burenitā täk tākaŋ ude not tāŋpāŋ kowat iniŋ orerān täk tākot. ¹³ Tāŋpākaŋ Anutu tāŋo kudupi āmawebe kome ŋoken irani kuduptagāntā bānep oretoret man tāwetkaŋ ŋo.

¹⁴ Eruk, Ekāni Jesu Kristo tāŋo orakoraki, ba Anutu tāŋo bānep iron, ba bānep kubāgān irit Kudupi Munapiktā pewān ahāk tākaŋ unitā intā terak āroton. Ugān.